

Deloitte.

Ingerlatsinermik kukkuner-
ersiuineq 2016

Utoqqarnik paaqqinniffiit

Imarisai

1.	Aallaqqaasiut	3
2.	Eqikkaaneq	4
3.	Misissuineq	6
3.1.	Tunuliaqutaq	6
3.2.	Aaqqissuussaaneq aamma aqutsineq	8
4.	Politikki aamma siunnerfik	9
4.1.	Pitsaassusissatut aalajangiussat	10
5.	Aningaasaqarneq	11
5.1.	Missingersuutit inissitsinerat	11
5.2.	Aningaasanik aqutsineq	11
5.3.	Ulloq unnuarlu akit	12
5.4.	Aningaasartuutit agguataarnerat	13
6.	Oqartussaaitaasutut suliat	14
7.	Suliamik ingerlatsineq	14
7.1.	Paaqqinniffiit	14
7.2.	Utoqqaat najugaqatigiiffii	15
7.3.	Suliamik piareersaasiorneq	16
7.3.1.	Sulisut amerlassusissaat aamma pigaartuunermut pilersaarusioneq	16
7.3.2.	Sulinngitsoortarneq	16
7.3.3.	Paaqqutarinninnermik pilersaarutit uppersaanerlu	17
7.4.	Nerisaqartitsinerup misissorneqarnera	17
7.5.	Pilersitsisinnaassuseq, pitsaassuseq aamma sunniut	19
Ilanngussaq 1	–Kukkunersiuinermi killissarititaasoq aamma periuseq	20
	Kukkunersiuinermi killissarititaasut	20

1. Aallaqqaasiut

Deloitte, Kommuneqarfik Sermersuumik kukknersiuisarnermik isumaqatigiissutaasup ilaatut ingerlatsineq pillugu kukknersiui-nermik ingerlatsisarpoq, politikikkut aalajangiussat sipaarniartumik, angusaqarusussuseqartumik pitsaasumillu ingerlanneqarnerat misissuiffigalugalugu. Taamaattumik ingerlatsiner-
mik kukknersiui-nermi suliamik ingerlatsiner-
mut pitsanngorsaatisaasinnaasut qulaajar-
neqartarput.

Ingerlatsiner-
mik kukknersiui-
nerup, imarai aningaasaliissutini aamma missingersuutini anguniagas-
satut inissitat naapertorlugit aningaasaqarnermik soqutiginnilluni aamma anguniakkat naapertorlugit
tamakkiisumik sulisoqarneranik misissuinerit.

Ingerlatsiner-
mik kukknersiui-
neq ingerlanneqartarpoq ukiuni ataasiakkaani suliassaqarfiup ataatsip
nakkutilliffigineqarnissaanik aalajangiineq naapertorlugi, suliassaqarfiup pingaaruteqassusia
aamma aarlerinartorsiorsinnaaneranik naliliinerit aallaavigalugit toqqarneqartumik.

Ingerlatsiner-
mik kukknersiui-
nissaq inatsisitigut piumasaqaataanngilaq, kisianni Kommuneqarfik
Sermersuup aamma Deloitte-
p akornanni kukknersiui-
nermik isumaqatigiissutaasup ilagalugu.

2016-imut naatsorsuutini-
k suliaqarner-
mut atatillugu Kommunalbestyrelsimi-
t aalajangiunneqarpoq,
suliassaqarfiit: Meeqqat aamma Inuusuttut, Utoqqarnik Paaqqinniffiit, Atuartunut angerlarsimaffik
aamma kollegiat kiisalu IT-mik suliassaqarfik, ingerlatsiner-
mik kukknersiui-
nermik ingerlatsiffi-
neqassasut.

Allakkiaq manna Utoqqarnik Paaqqinniffinnut tungassuteqarpoq. Ingerlatsiner-
mik kukknersiui-
nermi misissorneqassapput, ingerlatsivimmit politikkit, siunnerfiit il.il. qanoq suliarineqartarnerat, ki-
isalu suliffeqarfimmi nalunaaruteqartar-
neq aamma aningaasanik aqutsineq qanoq suliarineqartar-
nerat. Suliassaqarfimmi aningaasat amerlanerpaat akissarsianut atorneqartarput, taamaattumik sulisut
amerlassusiat aamma pigaartussanik pilersaarusioner-
neq pingaartillugit sammineqassapput.

Misissuiner-
mi pingaarnertut 2016-imi naatsorsuutit aallaavigineqassapput, kisianni nalunaarsukkat
allallu 2017-imi februaarip qeqqanut naatsorsuutit kisitsisaannut aamma ilanngunneqarput.
Taamaattumik nalunaarusiami matumani kisitsisit 2017-imut naatsorsuutit inernerannit nikingas-
suteqarsinnaapput.

2. Eqikkaaneq

Ingerlatsinermik kukkunersuineq utoqqarnik paaqqinniffinnik suliassa qarfiup immikkualuttuisa isornartorsiorneqarnissaannut pissutissiingilaq. Suliniutit pingaaruteqartut amerlasuut ingerlanneqarput.

Innuttaasut siunissami amerlassusissaannut taggissinerit ersersippaat, Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqaat suli amerliartuinnarnissaat naatsorsuutigineqartariaqartoq. Utoqqalisut amerlanerulissapput aamma sivilisinerusumik inuusassapput. Tamatuma nassataanik kommunip ikiorsiisarnera tatineqassaaq. Pingaaruteqarpoq, pitsaaliuinerup sulissutiginnissaa (peqqilluni pillorillunilu utoqqalineq) aamma kommunip ikiorsiissutigisartagai (angerlarsimaffimmi ikiorteqarneq, paaqqinniffiit najugaqatigiiffiillu allat) pillugit suliqaartarnissaq. Utoqqarnut suliassa qarfiup immikkoortortaanut pilersaarut tassanga ingerlatsinermi sakkussaavoq pingaaruteqartoq. Suliniutissarpasuit aallartinneqareerput imaluunniit ukiut tulluuttut ingerlaneranni aallartinneqassapput.

Utoqqarnut suliassa qarfirmi utoqqarnut politikki aamma utoqqarnut suliassa qarfirmut pilersaarut pingasunik immikkoortortalik akuersissutigineqareerpoq. Taamaattumik suliassa qarfik pillugu politik-kissaq pilersaarusiernerullu suliniarfigineqarnerinik ingerlatsisoqareerpoq. Aamma utoqqarnut suliassa qarfirmi ikiorsiissutit pitsaassusissaannut aalajangersaasoqareerpoq, taakkua sulisut, innuttaasut aamma ilaqaataasut naatsorsuutigisaannut sakkussaapput pingaarutilit. Utoqqarnut politikkip aamma utoqqaat pillugit suliassa qarfirmut pilersaarut sioqqullugit pitsaassutsit aalajangersakkat saqqummiunneqarput, taamaattoq naliiisoqarpoq taakkua imarisaannut naapertuuttuusut. Deloitte-mit misissorneqanngilaq, sullissinerit tunniussat pitsaassutsip qaffasissusissaattut inissitanut naapertuuttuunersut.

Ukiakkut 2017 utoqqarnut suliassa qarfirmut pilersaarutit atulersinneqarnera nalilerneqarpoq. Utoqqarnut politikki 2016-imeersoq suli nalilersorneqanngilaq. Siunissami malitseqartitsinermik ingerlatsinissaaq suli aalajangersorneqanngilaq, utoqqarnut politikki imaluunniit utoqqarnut suliassa qarfik arlaannaalluunniit pillugit. Deloitte-mit siunnersuutigineqarumavoq, tamanna pilersaarusiorneqassasoq siunnerfimmik suliqaarnerup aalajangiusimaneqarnissaa pingaartinneqaaqqullugu.

Ungasinnerusumut, tassunga ilanngullugit sanaartornissamat pilersaarummi, suliqa taanna puigorneqassanngilaq. Tassunga ilanngullugit peqqisutsimut siuarsaanerik aamma pitsaaliuineri anguniagassat aalajangiussat eqqaamaneqartariaqarput, siunissami kommunip utoqqaat amerliartuinnartut ikiorsertussaammagit. Kisitseqqissaartarfimmit taggissat naapertorlugit ukiut quliinnaat qaangiuppata, Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut 65-it sinnerlugit ukiullit 500-600-t amerlanerit ikiorsertussaassapput. Ullumikkornit taakkua 1/3-mik amerlanerupput, taamaattumik qanorluunniit iliortoqaraluarpat kommunip utoqqarnik paaqqinniffiutaani piginnaasat naammannaviannngillat.

Kommunip paaqqinniffiutaasa aamma utoqqaat najugaqatigiiffiutaasa missingersuutaasa aamma atugaasa akornanni ataqatigiinneq ukiut qaangiuttut sisamat pitsaasimavoq. 2016-imi missingersuutinit atuinerusimaneq 4 %-iuvoq, 2014-imi aamma 2017-imi atuinikinneruneq 4 %-iulluni. Piffissami matumani aningaasaqarnermik malinnaasinnaaneq ERP-mik aaqqissuussamik nutaamik atuilernermit unammillernartorsiorpoq. Naatsorsuutigineqarpoq paaqqinniffinni ileqqaarniartoqartoq, aamma unammilligassat missingersuutininik eqquutsitsinissamat sunniuteqassanngitsut.

Pigaartussanut aamma ulluunerani sulisussanut pilersaarusiernerit sulinngitsoortarnernit unammilligassaqarput. Sulinngitsoortarneq aamma sulisussarsiniarneq tamarmik unammillernarput, taamaattumik pilersaarusiernerimi ajunnginnerpaaq anguniarneqartarpoq. Suliassa qarfiup taassuma pitsanngorsarneqarneranut periarfissaqarpoq pingaarutilimmik, tassungali pisariaqarluni sulinngitsoortarneq pillugu malitseqartitsinermik suliqaarnissaaq aamma suliffimmi atugassarititaasunik pitsanngorsaanissaaq. Taakkua piffissami matumani ingerlatsivimmit annertuumik eqqumaffigineqarput, aamma pingaaruteqarpoq taassuminnga ukkassinerup attatiinnarnissaa.

Innersuussutigineqarpoq, sulinningitsoortarnernut malitseqartitsinermit aalajangersimaqqissaartunik ileqqoqarnissaq suliniarfigineqassasoq, tassunga ilanngullugit pissutaasinnaasut pillugit oqaloqatigiinnerit. Pingaaruteqarpoq, sulinningitsoortarnerit ikilisinniarlugit ingerlatsiviup suliniutinik nutaanik ingerlatsinissaa – ass. suliarturnermi iluanaarutissinneqarneq.

Ingerlatsinermit pissutsinik uuttortarneqarsinnaasunik aalajangiussaqaarneq, aningaasaqarnermit allaanerusunik, malinnaasinnaanermut ajornannginnerulersitsisarpoq kiisalu misissuineq, qanoq iliorluni politikki aamma siunnerfik suliffeqarfimmi suliassaqarfinni appasinneqassanerannut. Tassungali nalunaarsuinissaq pisariaqartinneqarpoq, sulisut ataasiakkaat nalunaarsuinermit suliaqartassappata tamanna unammillernarsinnaavoq. Ilaatigut nalunaarsuinnikkut piffissaq innuttaasumut atugassaagaluaq tassunga atunngitsoorneqartarpoq, ilaatigut sulisut amerlasuut uppernarsaanissamut atuarsinnaanermit allassinnaanermullu naammattumik piginnaasaqartanngillat.

Ingerlatsinermit aqutsisunut (allaffissorneq aamma politikki) paasissutissat ingerlaarnerat iluaqqutisartaqartarput, kisianni eqqarsaatigineqartariaqarpoq piffissakkuutaartumik paasissutissanik katerisinnaaneq kiisalu suliassap aqutsisunut imaluunniit inerisaanermit peqqissaasumut inissinneqarsinnaanerat.

2.1. Utoqqarnik suliassaqarfimmut ataatsimik akeqartitsinissaq pillugu allaaserisamit tigu-laakkat

2016-imi Deloitte kommuni sinnerlugu Nuummi utoqqarnut suliassaqarfimmi ataatsimik akeqartitsinissaq pillugu allaaserisamik suliaqarpoq. Inerniliussat arlallit ingerlatsinermit kukkunerisuinermit erseqqissaatigineqartariaqarput:

"Kommunip innuttaasunut utoqqarnut neqeroorutaasa annerpaartaat tassaavoq utoqqarnik paaqqinnittarfimmi inissaq. Inissaq ataaseq ulloq unnuarlu 1.422 aamma 2.002 koruunit akornanni akeqarpoq, apeqqutaalluni puigortunngorsimasuni imaluunniit utoqqarnik paaqqinnittarfimmi inissaq nalinginnaasuunersoq. Tassa ukiut tamaasa 519 t.kr.-it aamma 731 t.kr.-it.

Upernaaq suliffeqarfimmi namminermit nakkutilliinerup ersersippaa, Nuummi utoqqarnik paaqqinniffinni sulisut napparsimalluni sulinningitsoortarnerat 10-11 %-iusoq. Assersuutigalugu Danmarkimi kommunit utoqqarnik paaqqinnittarfiutaanni sulinningitsoortarneq 5 %-it missigaa.

Kommunip angerlarsimaffimmi ikiorteqarnera akunnermut 156 aamma 193 kr.-inik akeqarpoq, apeqqutaalluni ulluunerani imaluunniit unnukkut aamma sap.ak. naanerani akunnermut aki atorneqartoq. Ukiumi ataatsimi ass. ulluunerani akunnerit 40-t aamma unnukkut aamma sap.ak. naanerani akunnerit 19-it akuersissutigineqarsinnaapput, taassuma akiata assinga utoqqarnik paaqqinnittarfimmi inissamut assinguvoq.

Sungiusarnermi sammisat akunnermut 260 kr.-inik akeqarput. Taamaattumik piffissami sivi-kinnerusumi innuttaasup sungiusarnera ikiorserneqarneranit akisuneruvoq. Akunnerit 10 sungiusarnermit suliniuteqaraanni, innuttaasup sap.ak. ikiorserneqartarnissamik pisariaqartitsinera akunnermit ataatsimik millissaaq, qaammatillu sisamat kingorna aningaasaliissut immi-nut akilersinnaalissaaq. Amerlanertigut ikiorsiinerup annikillineqarnissaa pineqarneq ajorpoq, kisianni ikiorsiinerup annerulinninnissaanut pitsaaliuineq aamma ikiorserneqarnissamut ineriartornerup kinguarsannginnissaanut tunngalluni. Ass. innuttaasup ulloq unnuarlu utoqqarnik

paaqqinniffinni ikiorserneqarsinnaanera ukiumik ataatsimik kinguartinneqarsinnaappat, 519 t.kr.-it akunnerit 2000-t sungiusarnissamut aningaasaliissutigineqarsinnaapput.

Ulluunerani ornittagaq Pilutaq innuttaasumut ataatsimut ullormut 200 kr.-it missaannik akeqarpoq, Ippiarsummi ulluunerani ornittagaq/najugaqarfik innuttaasumut ataatsimut ullormut 260 kr.-it missaannik akeqartoq. Utoqqaat Illuanni ulluunerani najugaqarfik innuttaasumut ataatsimut ullormut 615 kr.-inik akeqarpoq. Innuttaasup isumassorneqarnissamik imaluunniit sungiusarnissamik pisariaqartitaa, ulluunerani ornittakkami imaluunniit najugaqarfimmi ingerlanneqarsinnaappat, taamaattuni innuttaasut amerlanerit ataatsimut sullinneqarannik neqeroorut akikillisinnaavoq. Angerlarsimaffimmi ikiorteqarneq innuttaaup ulluunerani ornittakkamik atuineratigut akunnernik 1,25-mik sivikillineqarsinnaappat, aningaasartuutit assingusut pisarsiarineqassapput.

Akuersissuteqartarnermik eqaannerusumik suliaqarnikkut periarfissanik pinngortitsisoqarsinnaavoq. Ullumikkut innuttaasut taamaallaat ulluunerni najukkanut imaluunniit ulluunerani ornittakkanut akuersissuteqarfigineqartarput. Amerlasuut neqeroorummik tamakkiisumik atuerusunneq ajorput, sapaatip-akunneranut ullualunni imaluunniit ullup ilaannaani atu-isuujumasarlutik. Akuersissuteqartarnermi kissaatit pisariaqartitsinerillu assigiinnginnerat eqqarsaatigineqartarpat, ulluunerani ornittakkani/najugaqarfimmi piginnaasat aamma sulisut amerlassusiat pitsaannerusumik atorluarneqassapput.

Innuttaasoq annertuumik pisariaqartitsisoq Utoqqaat Illuanni ulluunerani najukkamik atuisoq, saniatigut sapaatip-akunneranut ulluunerani akunnerit 27-t aamma unnukkut sapaatip-akunnerata naanerani akunnerit 13-it ikiorserneqarsinnaasoq, aningaasat sinaakkutaasut assingisut atorlugit utoqqarnik paaqqinnittarfimmi akikinnerpaami najugaqarsinnaavoq.

Taamaattoq aamma eqqarsaatigineqassaaq, utoqqaat ikiorneqarnissaat kinguartinneqarsinnaappata aamma angerlarsimaffinni ikiortit annermik aaqqiissutaasinnaappata, utoqqarnik paaqqinniffinni najugaqartut tassaasinnaapput annerusumik ikiorserneqartariaqartut, taamaattumillu naatsorsuutigineqarsinnaavoq utoqqarnik paaqqinniffinni sulisut aamma ulloq unnuarlu akiusup qaffasinnerulersinnaanerat.”

Utoqqarnik suliaasaqarfik pillugu ataatsimik akeqartitsinissamut oqaaseqaatit ilaat, december 2016, Deloitte

3. Misissuineq

3.1. Tunuliaqutaq

Kommunip utoqqarnik paaqqinniffinnik pilersitsinera ingerlatsineralu utoqqarnik paaqqinnittarfeqarnermut il.il. inatsisartut peqqussutaannit¹ tunngaveqarpoq. Peqqussut tunuliaqutaralugu Kommu-

---

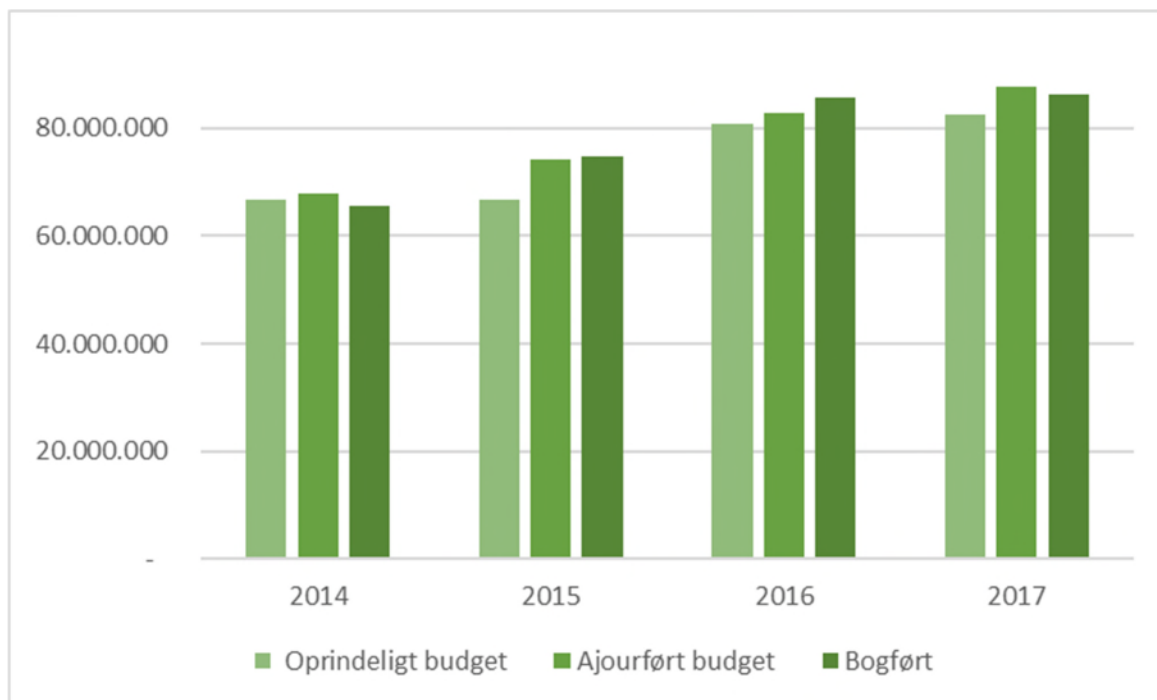
¹ Utoqqarnik paaqqinnittarfiit il.il. pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 11, 30. oktober 1998-imeersoq, allanngutinik kingullernik imalik.

neqarfik Sermersooq pisussaaitaavoq kommunip utoqqarnik paaqqinnittarfiutaani inissat pisariaqartinneqartut qulakkiissallugit, taassuma saniatigut qulakkiissallugu utoqqalinersialinnut sammisassatut neqeroorutini inissat pisariaqartut.

Utoqqarnik paaqqinniffinni pisussaaffimmik naammassinninnermut atatillugu, Kommuneqarfik Sermersuup illoqarfinni Nuuk aamma Paamiut utoqqarnik paaqqinniffiit pilersissimavai (konto 4709). Taakkua saniatigut Tasiilami, Ittoqqortoormiit aamma Qeqertarsuatsiaani utoqqarnut najugaqatigiiffiit pilersissimallugit (konto 4711).

Konto 4710 Utoqqarnut inissiat, Qeqertarsuatsiaani pilersuinnermut aningaasartuutininik taamaallaat imaqarput (ukiumut 1.000-10.000 kr.-it), taamaattumik taanna paasiniaanermi ilanngunneqangilaq.

Figur 1 - Utoqqarnik paaqqinniffinni aningaasartuutit ineriartornerat

Katinnerani suliassa qarfirmut aningaasartuutit 2014-imit 2017-imut 20 mio.kr.-inik imaluunniit 30 %-imik qaffariaateqarsimapput.

2015-ip qeqqani kommuni Ippiarsummik alliliivoq utoqqarnik paaqqinnittarfittut inissanik aamma innuttaasut inuusunnerusut timikkut innarluutillit immikkoortorta qarfianik (N2). Kingullertut taaneqartoq innarluutilinnut suliassa qarfiup ataaniippoq, kisianni Ippiarsummumut atanera pissutigalugu, immikkoortorta qarfirmi aningaasartuutit piffissaq tamaat utoqqarnik suliassa qarfirmi aningaasartuutininut ilanngunneqarsimapput. Taamaattoq 2017-imi N2-mi aningaasartuutit immikkoortinneqarsinnaalersimapput, tassunga aningaasartuutit kontomut immikkoortumut nalunaarsorneqaramik. Kisianni aningaasartuutit utoqqarnik suliassa qarfirmi suli inissisimapput.

Ukiunut 2014-imit 2016-imut naatsorsuutini aamma takuneqarsinnaavoq, ukiut ingerlaneranni misingersuutit aamma atukkat akornanni oqimaaqqatigiittoqartoq – 2014-imi 4 %-imik atuinnerulluni 2016-imilu 4 %-imik atuinnerulluni. Ukiut misissuiffiqineqartut katinneranni atukkat aamma missingersuutit akornanni pitsaasumik ataqtigiissoqarpoq.

Ingerlatsinermik kukkunersuinnermi misissorneqassaaq, politikkit, siunniussat il.il. ingerlatsivimmit qanoq sularineqarsimanersut kiisalu suliffe qarfirmi nalunaarutiginninnerit aamma aningaasanik aqutsineq qanoq sularineqartarnersut.

Suliassaqarfimmi nukissat amerlanerpaartaat akissarsianut atorneqartarput, taamaattumik sulisut amerlassusiat aamma pigaartussat pilersarusiorneqarnerat pingaartillugit sammineqassaaq. Ilann-gullugu nerisaqarnermut aningaasat atukkat misissorneqassapput.

3.2. Aaqqissuussaaneq aamma aqutsineq

Utoqqarnik paaqqinniffiit Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Ataatsimiititap ataani aaqqissu-ussaapput. Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu ingerlatsivimmi paaqqinniffiit Utoqqarnut Sulias-saqarfiup ataanniipput.

Utoqqarnut suliassaqarfimmi angerlarsimaffimmi ikiorteqarneq, oqilisaanneqarneq, ulluunerani neqeroorutit kiisalu utoqqalinersianik akiliuteqarneq aamma peqqissaavimmit qasuersaartinneqar-nerit isumagineqarput.

Figur 2 – Suliassaqarfiup aaqqissuusaanera

Ingerlatsivimmik kukkundersiunerup nalaani (ukiakkut 2017 aamma upernaakkut 2018), kommunimi utoqqarnut suliassaqarfimmi sulisut taarserangaatsiarput – pisortaq, fagchefti, paaqqinniffinni pisortat. Aqutsisut aalajangersimasut aqutsisuugallartullu ivertinneqarput.

Aaqqissuussaanerup inissaminut peqqinnissaanut piffissaq nukissallu atorneqartariaqarput, aamma suleriaatsit pitsaasut aamma politikkimik siunnerfimmillu suliaqarnermut tunngasut akeqarput.

4. Politikki aamma siunnerfik

Kommuneqarfik Sermersooq utoqqarnut 2016-2016 politikkeqarpoq, kiisalu utoqqarnut suliassaqarfik pillugu pilersaaruteqarluni immikkoortunut pingasunut aggulugaasumik. Utoqqarnut politikki aamma utoqqaat pillugit suliassaqarfimmut pilersaarut 2015-imi ingerlatsinermit tunngaveqarpoq, taamani kommunimi innuttaasunik ataatsimiisitsisoqartarneranit.

Kommunimi utoqqarnut politikikkut utoqqarnut suliassaqarfimmi sinaakkutissat siunnerfiillu inissitsiternerat suliarineqassaaq. Anguniagassat aamma suliassaqarfiit pingaartitat utoqqarnut politikki pingaarnepaasut, utoqqaat pillugit suliassaqarfimmi suliniarfigineqarnissaat erseqqissarneqassaput. Utoqqat pillugit pilersaarut utoqqarnut politikkip atulersinneqarneranut sakkussaagallartutut isigineqassaaq.

Suliassaqarfik pillugu pilersaarut immikkoortunut pingasunut aggulugaavoq:

1. fase – Paasiniaaneq
2. fase – Ineriartortitsineq
3. fase – Qulakkeerinnineq aamma atulersitsineq

Immikkoortumi siullermi utoqqarnik suliassaqarfik tamakkiisoq pitsaassutsimik annertussutsimillu missuiffigineqarpoq. Paasiniaaneq tunuliaqutaralugu anguniagassat sullitassat, inuit amerlassusiat katitigaanerat najugaqarfiilu, neqeroorutit, aaqqissuusaaneq kiisalu suliamik ingerlatsinermit, allaffisornermi isumassuinermit pitsaassutsit amerlassutsillu nalunaarusiakkut saqqummiunneqarput.

Ukiakkut 2015 suliassaqarfimmut pilersaarutip aappaanik sulineq aallartinneqarpoq. Immikkoortup aappaani innuttaasut peqataatinneqarput, aamma tamanna tunuliaqutaralugu utoqqarnut suliassaqarfimmi ineriartortitsinermit suliniutissat pillugit katalogimik suliaqartoqarpoq, tassunga ilannuglugit qanoq iliorluni ineriartortitsinermit suliniutit piviusunngortinneqarsinnaanerannut periarfissat qulaajarneqarlutik.

Immikkoortup aappaanik ingerlatsinermit kommunimit ineriartortitsinermit suliniarfigineqartussat 9 paasineqarput:

1. Piginnaangorsaaqqinneq
2. Atugarissaarnermi teknologi
3. Peqqissutsimik siuarsaaneq aamma Pitsaaliuineq
4. Kajumissutsimik suliaqarneq
5. Puigortunngortunut suliniut
6. Najugaqariaatsit nutaat aamma ornikkuminassutsit
7. Paaqqinniffinni isumassuinissamut piginnaasaq
8. Utoqqarnik isumassuinermit pitsaassuseq
9. Suliamik ingerlatsinermit aamma allaffissornermit pitsaassutsit

Immikkoortut pingajuanni ineriartortitsinermit suliniutit atulersinneqarnissaannut pilersaarutit erseqqissarneqarput. Immikkoortut pingajuata nalunaarusiorneqarnerani ineriartortitsinermit suliniutit aallartinneqareersunut, allatut atulersinneqareersunut aamma suli atulersinneqanngitsunut immikkoortitigaapput.

Takuneqarsinnaavoq suliassa qarfik pillugu pilersaarummi suliniutissat amerlasuut 2015-imi aamma 2016-imi aallartinneqareersut, allat 2017-imi aamma 2018-imi aallartittussatut pilersaarutaapput. 2018-ip kingorna suliniutissanik pilersaarusiortoqarsimanngilaq. Kommunimi utoqqarnut suliassa qarfimi aqutsisuni sulisunilu arlalinnik taarsiisoqarsimammat, ineriartortitsinissamik suliassa qarfinni arlalinni akisussaasut paasiteqqinneqartariaqarput.

Suliniutit aalajangersimasut malitseqartinneqarnerannut suliassa qarfimmu pilersaarummi immikkoortut pingajuat innersuussutigineqassaaq.

Utoqqarnut suliassa qarfimi pilersaarusiamik utoqqarnik paaqqinniffinnut suliamut tunngatillugu, suleqatigiinneq ingerlatsiviup paaqqinniffiillu akornanni ingerlavoq. Workshopinik ingerlatsisoqartarpoq, suliniutit oqaluserineqarlutik pingaarnersiorneqarlutillu. Workshopit tunuliaqutaralugit paaqqinniffinnut suliniutissat aalajangersimasut suliarineqartarput.

Ingerlatsivimmu suliniutit aallartinneqartut siuariartornerat pillugit paaqqinniffiit nalunaarusiortarput. Ingerlatsivimmit utertitsissutit katersorneqarlutik Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Ataatsimiititamatut nalunaarutigineqartarput, ukiumut sammisanut aalajangersimasut tunngasut.

Annertuumik ukkatarineqartut pingaaruteqarput; puigortunngorneq, suliassa qarfiit assigiinngitsut suleqatigiinnerat aamma sulisussarsiorneq sulisunillu tigumminiinneq. Kommunimi utoqqaat siunnersuisoqatigiivi aamma kommunalbestyrelsimut ilaasortat workshopertinneqarnissaat pilersaarutigineqarpoq. Taasuma saniatigut kommunimi sulisut ilaqaataasunik suleqateqarnissaq siunertaralugu ilitsersorneqarnissaat sulissutigineqarpoq.

Kommuni ineriartortitsinermik peqqissaasumik atorfinitsitsisimavoq, taassuma ingerlatsineq aamma suliassa qarfiit assigiinngitsut suleqatigiinnerat nakussassassavaa, taamaaliorlunilu pitsaassutsimik qaffassaaqataalluni.

Aamma kommuni issittumi utoqqalisarneq pillugu ilisimatusartut suliniutaannut peqataavoq. Ilisimatusaluni suliniut aqutugalugu peqqissutsimut siuarsaatitut suliniutit ineriartortinneqarnerat atulersinneqarnerallu ilanngunneqassapput, kiisalu qanoq iliorluni peqqinnissa qarfimi sulisut ilinniartitaane-risa pitsanngorsaasoqarsinnaaneranut siunnersuutit saqqummiunneqassallutik (www.arktiskald-ring.ku.dk).

4.1. Pitsaassusissatut aalajangiussat

Utoqqarnut suliassa qarfimi ikiorsiissutit pitsaassusissaannik aalajangiussinermik kommuni suli-aqarsimavoq. Ikiorsiissutinut tamaginnut inatsisitigut tunngavissaaq, siunertaq, akuersissuteqarnermi piginnaasaaq, inuit anguniakkat, ikiorsiissutip imarisaa annertussusialu, immaqa aamma akia pitsa-assusissatut aalajangiussinermi ilanngunneqartarput. Taamatuttaaq aamma naammagittaalliorsin-naanermut ilitsersuummi pitsaassusissatut aalajangiussaq tunniunneqartarpoq.

Pitsaassusissatut aalajangiussat sulisunut, innuttaasunut aamma ilaqaataasunut sakkussaapput pit-saasut ikiorsiissutinut kommunip tunniussaanut naatsorsuutigisanut nallersuussisinnaanermi. Pitsa-assusissatut aalajangiussat kommunalbestyrelsimi akuersissutigineqarnikuupput aamma taamaat-tumik politikerit kommunip sullissinerata qaffasissusianut sunniuteqarsinnaanerannut sakkussaapput pingaaruteqartut.

Pitsaassusissatut aalajangiussat kommunip utoqqarnut politikkiannit aallaaveqanngillat, pitsaassu-sissatut aalajangiussat utoqqarnut politikkip siorna pilersinneqaramik. Nalilerneqarporli utoqqaat pil-lugit politikkimut naapertuulluartausut.

5. Aningaasaqarneq

5.1. Missingersuutit inissitsinerat

Utoqqarnik paaqqinniffiit missingersuutaat kontonut marlunnut agguagaapput, 47-09 Utoqqaat aamma Paaqqutarineqartut angerlarsimaffii kiisalu 47-11 Utoqqaat najugaqatigiiffii. Paaqqinniffiit ataasiakkaat kontot ataanni kontonut taakkununga atuuttunut agguataagaapput.

Utoqqarnik paaqqinniffiit missingersuutaat ingerlatsivimmi fagcheffi suleqatigalugu suliarineqartarput. Missingersuutit Excelimi allanneqartarput kingorna kommunip ERP-mik aqqissuussaanut iliorarneqartarlutik. Ukiup siulliini aningaasartuutit siuartinneri tunuliaqutaralugit kommunip aningaasaqarnermut immikkoortartaqarfianit aningaasaliissutitut sinaakktissat inissinneqartarput.

Kingorna immikkoortortat namminneq sinaakkusiussat taakkua iluanni missingersuutiniq suliaqartarput.

5.2. Aningaasanik aqutsineq

Kommuneqarfik Sermersuup paaqqinniffiit (Nuummi 2 aamma Paamiuni 1) aamma utoqqaat najugaqatigiiffii (Tasiilami, Ittoqqortoormiit aamma Qeqertarsuatsiaani) 2016-imi katillutik 83,6 mio.kr.-inik aningaasartuuteqarput. Missingersuutit 80 mio.kr.-iupput, taamaasilluni 3,6 mio.kr.-it imaluunniit 4,5 %-it qaangiilluni atornerarlutik.

2017-imi paaqqinniffiit assingusut 83,1 mio.kr.-inik aningaasartuuteqarput, missingersuutit 82,2 mio.kr.-iusut, tamatuma kinguneranik 0,9 mio.kr.-inik qaangiilluni atuisoqarpoq imaluunniit 1 %. N2-mi atukkat peeraanni, taanna inuusunnernut innarluutilinnut paaqqinniffiusoq, utoqqarnik paaqqinniffiit katillutik annikitsumik missingersuutigisanit atuinikinnerupput, tak. ataani kisitsisit.

Tabel 3 – Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqarnik paaqqinniffiit aningaasartuutaasa agguataarnerat, 2017

	Missingersuutit	Missingersuutininut malinnaatitsineq	Atukkat	Nikingassutit
470950 - Paamiut	9.073.000	10.307.000	10.253.108	-53.892
470960 - Utoqqaat Illuat, Nuuk	23.950.000	24.861.000	24.089.344	-771.656
470961 - Ippiarsuk, Nuuk	25.212.000	28.531.000	29.360.625	829.625
471110 - Tasiilaq	7.448.000	7.363.000	7.373.544	10.544
471130 - Ittoqqortoormiit	3.046.000	2.997.000	2.643.460	-353.540
471181 - Qeqertarsuatsiaat	2.982.000	2.841.000	3.151.559	310.559
Katillugit	71.711.000	76.900.000	76.871.640	-28.360

Malugiuk: Kisitsisini paaqqinniffiit kisimik pineqarput, ataatsimut aningaasartuutit aamma illuutiniq aserfallatsaaliineq ilaangilat. Taamaattumik figur 1-imit kisitsisit nikingassuteqarput.

Takuneqarsinnaasutut nikingassutit annersaat Nuummi paaqqinniffinni marlunneersuupput, Ippiarsummi atuineruneq 0,8 mio.kr.-iuvoq, Utoqqaat Illuanni 0,8 mio.kr.-inik atuinikinnerusartoq. Qeqertarsuatsiaani utoqqaat najugaqatigiiffiat qaffasinnerpaamik nikingassuteqarpoq, tassani atuineruneq 11 %-iugami.

Ingerlatsivimmit ilisimatitsissutigineqarpoq, 2018-imi aningaasanik aqutsineq unammillernartors-iortoq ERP-mik aqutsissumik nutaamik atuisoqalernera pissutigalugu. Ingerlatsivimmit paaqqinniffiit kaammattorneqarput ingasaassinaveersaaqqullugit aamma missingersuummik eqquutsitsinissamut ilungersuusseqqullugit. Nalinginnaasumik sipaarsinnaassuseqartoqarpoq kommunillu pisiniartarnermik isumaqatigiissutai atuutsinneqarlutik.

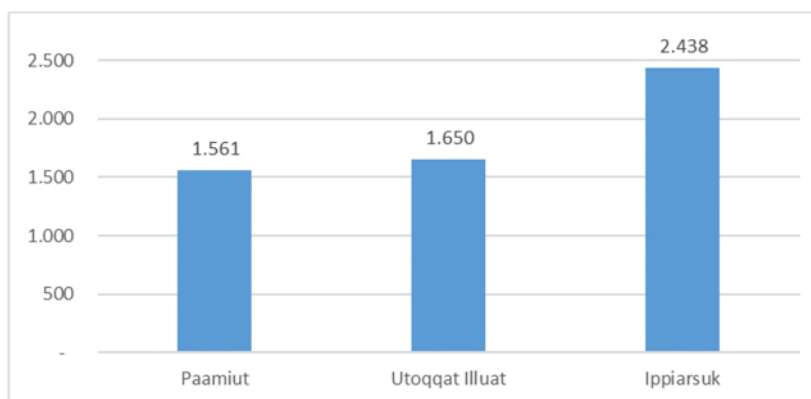
5.3. Ulloq unnuarlu akit

Deloittemit naatsorsorneqarpoq Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqarnik paaqqinnittarfinni inissanut 2017-imi aningaasartuutit.

Deloitte 2016-imi utoqqarnut suliassaqarfimmi ataatsimik akeqartitsinermik misissuineramik ingerlatsivoq, taanna decemberimi 2016 nalunaarusiarineqartoq. Suliassaqarfimmi missingersuutiniq qaangiinerit annertuut pineqanngimmata misissuineq tamakkiinerusumik ingerlanneqarpoq.

N2-mi aningaasaqarneq – Inuusunnerit innarluutillit – Ippiarsummik ingerlatsinerup sinneranit 2017 sioqqullugu immikkoortinneqarsimangillat, taamaattumik piffissap sivisunerusup iluani assersuus-sinissaq ajornarluni.

Figur 4 – Kommunip paaqqinniffiutaani inissamut ataatsimut aningaasartuutit, 2017

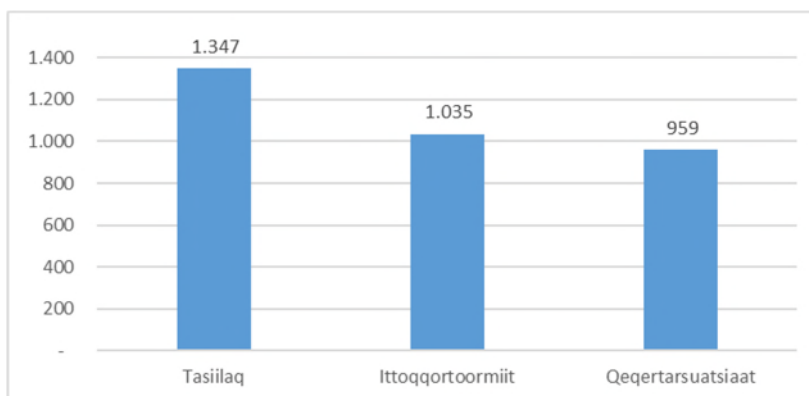

Takuneqarsinnaavoq Ippiarsuk paaqqinniffinnut allanut naleqqiulluni ulloq unnuarlu akigititai qaffasinnerusut. Ippiarsummi inissanit 33-nit inissat 10 innuttaasunut puigortunngorsimasunut inissartinneqarput, taakkua isumassorneqarnermik nakkutigineqarnermillu pisariaqartitsisuupput. Ilanngullugu Ippiarsuk 2017-imi tapiliussatut aningaasaliissuteqarfigineqarpoq, napparsimalluni sulingitsoortarup annertussusia pissutigalugu.

Ulloq unnuarlu akigititaq malunnaatilimmik qaffasinneruvoq, toqusoqarneranut atatillugu piffissat ilaanni paaqqinniffinni inissat atorneqartanngimmata.

Aallaaviatigut paaqqinniffiit ullumikkut inissat amerlassusiat eqqarsaatigalugit, innuttaasunut amerlanernut inissaqartitsinngillat. Piginnaassutsip annertusarnissaanut nutaamik sanaartortoqarnissaa pisariaqassaaq, taamaattumik innuttaasut inissanik pissagaluarpata innuttaasumut ataatsimut aningaasartuutit akigititap nikingassutaa qaffasinnerujussuussaaq.

Figur 5 – Kommunip utoqqarnut najugaqaqatigiiffiutaani agguaqatigiissitsilluni inissamut ataatsimut aningaasartuutit, 2017

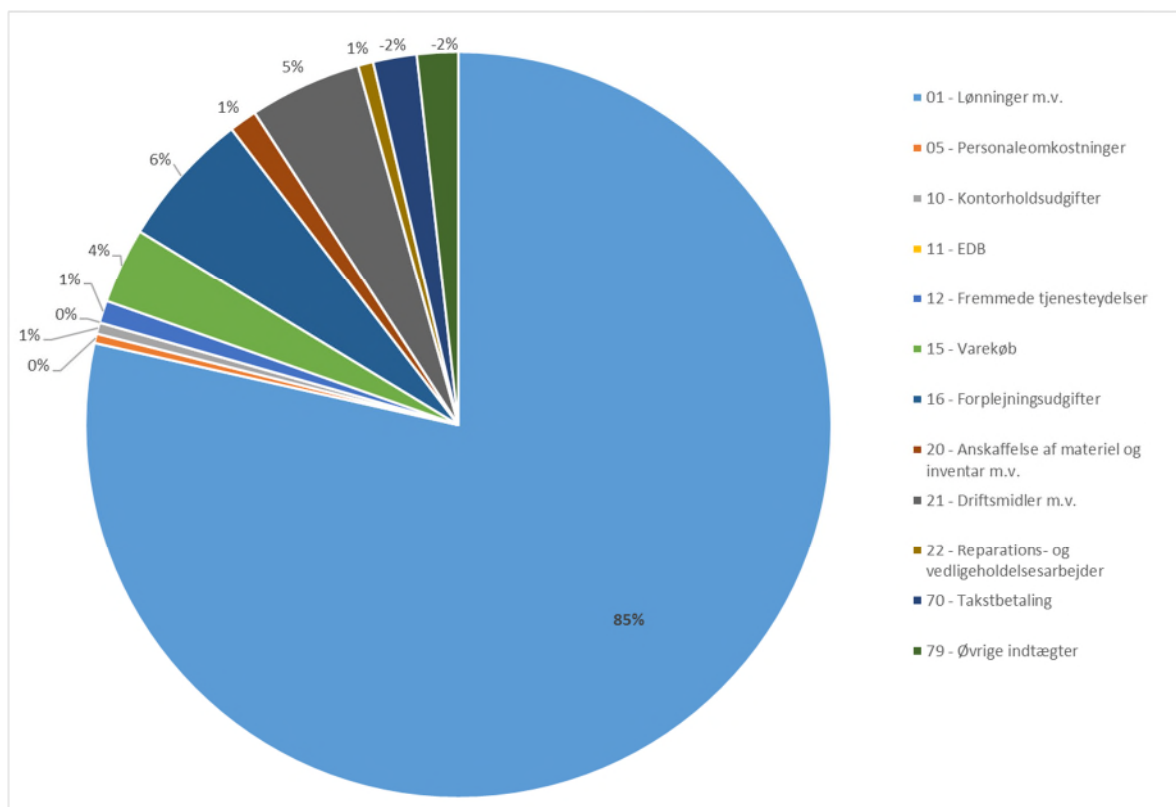
Takuneqarsinnaasut kommunip utoqqarnut najugaqaqatigiiffiutaani ulloq unnuarlu akigitat assigiingissuteqarput. Immikkoortortat mikisuuneri (najugaqartut 7-15), sulisoqarniarneq aamma napparsimalluni sulingitsoortarneq imaluunniit illuutit ingerlanneqarnerannut aningaasartuutit assigiinginnerat ataatsimut akigitamut annertuumik sunnuteqarsinnaammata.

5.4. Aningaasartuutit agguataarnerat

Utoqqarnik paaqqinnittarfiit kontoni nalinginnaasuni atugaasa agguataarnerat ataani assiliartami takuneqarsinnaavoq. Paaqqinniffinni aamma utoqqaat najugaqaqatigiiffiini ingerlatsinermut aningaasartuutit amerlanerpaat akissarsianut atorneqartarput. 2017-imi akissarsianut aningaasartuutit ingerlatsinermi aningaasartuutit katinnerisa 85 %-eraat. Aningaasartuutit annerit tulliat nerisaqartisinermut tunngavoq, tassunga aningaasartuutinit 6 % atorneqartarput.

Ingerlatsinermik kukkunersuineri akissarsianut aningaasat atorneqartut misissorneqassapput, tassa sulisut amerlassusiannut aamma suliamik pilersaarusionermut.

**Figur 6 - Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqarnik paaqqinniffiit aningaasartuutaasa aggu-
ataarnerat, 2017**

6. Oqartussaataitasut suliat

Utoqqarnik paaqqinniffiit oqartussaataitasut sulianik ingerlatsisannigillat. Oqartussaataaneq Isu-
maginninnermut Suliffeqarnermullu Ingerlatsivimmit ingerlanneqartarpoq tassanga utoqqaat Utoq-
qaat illuinut aamma paaqqinniffiit inissineqartussat tulleriissaarneqartarput. Qulaani taaneqartoq
pillugu pitsaassutsimut aalajangiussamik inissiisoqarsimavoq, inuit anguniarneqartut aamma ikiorsi-
inerit assigiinngitsut annertussiat taakkunani suliarineqarsimapput.

7. Suliamik ingerlatsineq

7.1. Paaqqinniffiit

Paaqqinniffik tassaavoq kommunip ulloq unnuarlu angerlarsimaffiutaa, tassani sulisut ulloq unnuarlu
ikiorsisinnaapput.

Paaqqinniffik utoqqarnik utoqqalinersiaqartunik tamanik kiisalu inersimasunik siusinaartumik soraarnerussutisiaqartunik tamanik, angerlarsimaffiminni pisinnaangisaminnik immikkut isumassorneqarnissamik pisariaqartitsisunut angerlarsimaffiuvoq. Tamanna isumaqarpoq:

- Sooraarnerussutisiallit, maannamut angerlarsimaffiminni angerlarsimaffimmi ikiorti tapersersortigalugu imminnut ikiorsinnaajunnaarsimasut
- Sooraarnerussutisiallit, namminneq angerlarsimaffiminni inuiaqatigiinniluunniit paatsuungalersimasut
- Sooraarnerussutisiallit, utoqqalinertik pissutigalugu ima sanngiitsigilersimasut, ulluinnarni ajunngitsumik atugaqarsinnaassagunik ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut

Innarluutillit inuusunnerit tarnikkut innarluuteqartut kommunip paaqqinnittarfiutaanni inissamik pisinnaangillat. Tunngaviatigulli paaqqinniffinni najugaqartoqarpoq sulii utoqqalinersialittut ukioqannigitsunik.

Kommuneqarfik Sermersooq Nuummi marlunnik Paamiunilu ataatsimik paaqqinniffiuteqarpoq.

Najugaqartut paaqqinniffimmi najugaqarnermut akiliuteqartarput. Utoqqalinersiat imaluunniit siusinaartumik soraarnerussutisiat ikilisinnersigut akiliineq pisarpoq, taamaalilluni najugaqartup utoqqalinersiami 20 %-ia tiguspaa. Tjenestemanditut soraarnerussutisiallit soraarnerussutisiamik 60%-iat kommunimut akiliutigisarpaat.

Piffissami matumani innuttaasut 8 kommunip paaqqinnittarfiinut utaqqisutut allassimasuupput. Taakua kommunip paaqqinniffiini inissamik pissarsinissaat akuersissutigineqarsimavoq, taakkunanngali tamarmik maannangaq nuunnissaminnut akuersisimangillat. Taamaattumik utaqqisut allattorsimaffianni allatsissimasut tunngaviatigut ikinnerupput. Kisianni kommunip paaqqinniffiutaanni ukiumut nikittarneq innuttaasunit arfineq-pingasunit qaffasinnerummat, utaqqisut allattorsimaffianni allassimasut amerlassusiat ajorineqarsinnaangilaq, kommunip paaqqinniffiutaani piginnaasamik atorluannaasaq eqqarsaatigalugu.

7.2. Utoqqaat najugaqatigiiffii

Utoqqaat najugaqatigiiffii tassaapput paaqqinniffiit illoqarfinni minnerniittut. Ikiorsiinermi ulloq unuarlu paaqqutarineqarneq, tapersersorneqarneq aamma isumassorneqarneq pissarsiarineqartarput, nammineq angerlarsimaffimmi angerlarsimaffimmi ikiorti imaluunniit ilaqtat aqutugalugit pineqarsinnaangikkaangat.

Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq innuttaasut annikitsumik tapersersorneqarnissamik pisariaqartitsisut inissamik naleqqutumik utoqqaat najugaqatigiiffii aqutugalugit tunissallugit, innuttaasut namminneq nunaqarfiminni/illoqarfimmi najugaqaannarsinnaaqqullugit.

Najugaqatigiiffinni najugaqartut namminneq najukkamut akiliuteqartarput. Utoqqalinersiat imaluunniit siusinaartumik soraarnerussutisiat ikilisinnersigut akiliineq pisarpoq, taamaalilluni najugaqartup utoqqalinersiami 50 %-ia tiguspaa. Tjenestemanditut soraarnerussutisiallit soraarnerussutisiamik 60%-iat kommunimut akiliutigisarpaat.

Ittoqqortoormiini, Qeqertarsuatsiaat aamma Tasiilami utoqqaat najugaqatigiiffeqarput. Tasiilami utoqqaat najugaqatigiiffiat illut nutaat naammassineqarpata utoqqarnut paaqqinniffittut inissimalisaaq.

7.3. Suliamik piareersaasioorneq

Kommunip utoqqarnut paaqqinnittarfiutaanut aningaasartuutit 85 %-ii akissarsianut atorneqartarput. Ilanngullugu sulisut kommunip politikkianut siunnerfiinullu innuttaasunik naapitsinerminni annerpaa-mik sunniuteqartarput. Taamaattumik immikkoortumi matumani misissorneqassaaq, paaqqinniffinni sulinerup piareersaasioorneqartarnera.

7.3.1. Sulisut amerlassusissaat aamma pigaartuunermut pilersaarusionerq

Kommunip sulinermini sulisut amerlassusissaannut innersuut aallaavigisarpaa, taanna naapertor-lugu najugaqartut "nalinginnaasut" sulisumik 0,9-mik pisariaqartitsisarput, najugaqartoq puigor-tunngorsimasooq sulisumik 1,3-mik pisariaqartitsisarluni. Sulisut amerlassusissaannut innersuut suli-asset annertussusiannik paasiniaanermik tunuliaqutaqanngilaq, aalajangersagaallunili sulisut amer-lassusissaasa assigiinngisitaarsinnaanerannut periarfissaqarumalluni.

Utoqqarnik isumassuineranut suliamik ilinniagalinnik atorfinitsitsiniarneq ajornartorsiutaasimavoq, tamatuma kinguneranik paaqqinniffinni arlalinni kissaatigisatut sulisut ilinniarsimasut amerlassusis-saat pissarsiarineqartanngilaq. Ilanngullugu paaqqinniffinni arlalinni napparsimalluni sulinngitsoort-arneq ajornartorsiutaqaaq.

Sulilersitsiniarneq aamma sulisunik tigumminiinnarniarneq pingaartinneqarput aamma suli pingaar-tinneqartariaqarput. Pisariaqarpoq sulisussarsiornermik aamma paaqqinniffinni sulinermik atugas-saritataasut pitsaasut qulakkeernissaannik, suliat ingerlanneqarnissaat, napparsimalluni sulinngit-soortarnerit aamma sulisut soraartarnerat ikilisinnaaqullugit.

Isumassuinermik sulisut napparsimallutik sulinngitsoortarnerat aqutsisunit qaffasissorineqarpoq. Paaqqinniffinni sulinngitsoortarneq pillugu aqqissuussaasumik kisitsisinik katersisoqarneq ajorpoq. Naapertuutissaaq, napparsimalluni sulinngitsoortarnerit pillugit kommuni nalunaarsuinissamut malit-tarisassiorpat, kiisalu suliffinni aqutsisut sulisunut malitseqartitsisarpat.

Paaqqinniffiit ataasiakkaat namminneerlutik pigaartussanut pilersaarummik suliaqartarput, qulaani sulisut amerlassusiannut nalunaarsugaq naapertorlugu. Paaqqinniffinni aqutsisut imaluunniit suleqatigiinnik ataqatigiissarisooq pigaartussanut pilersaarusionermik suliaqartarpoq. Pigaarnissat sapaatip-akunnerinik arfinilinnik sioqqullugit suliariniarneqartarput, tamannali tamatigut iluatsinneq ajorpoq. Suliassaqarfimmut suliamik ilinniarsimasunik sulisussarsiorneq ajornartorsiutaavoq taamatullu napparsimalluni sulinngitsoortarnerit. Pigaartussanut pilersaarusionerq ilaanni iluatsissin-naasarpooq, kisianni isumaqatigiissutit eqqarsaatigineqarnissaat aamma qaangiuttoornerit ikilisinne-qarnissaannut periarfissaqanngilaq – sulisut kajumiginngikkaluaraanngamikkuluunniit pigaartutut suliffissanik amerlanernik ingerlatsisarnerat pisariaqartinneqartarpoq.

Paaqqinniffiit paaqqinniffinni allani sulisunik atugaqarsinnaapput piffissami sivusunerusumi pisari-aqartillugu – ass. Immikkoortortaqaqarfimmi peqqissaasumik attartorneq.

7.3.2. Sulinngitsoortarneq

Sulisut sulinngitsoortarnerat pillugu kommuni annertuumik unammilligassaqarpoq. Sulinngitsoortar-nerup pigaartussanik siumut sapaatip-akunnerinik arfinilinnik aamma ulluinnarni pilersaarusioner-mut ilungersunarsisitsisarpoq. Sulisut suliarorsimasut annermik suliassaqalernerannik aamma sulif-fimmi atugarliornerannik nassataqartarpoq.

Kommuni SIK-mik isumaqatigiissuteqarsimasoq utoqqarnut suliassaqarfimmi (aamma N2-mi) sulisut suliartortuartut aamma ass. akissarsisisimasoqartillugu sulinngitsoorneq ajortut iluanaarutissineqarnissaannut tunngasumik. Aaqqissuussineq taanna oktoberimit 2017 decemberi 2018 tikillugu atorneqassaaq, novemberimi 2018 nalilersorneqassalluni. Suliniut taanna pissanganartuuvoq aamma nalilersorneqarnissaata inerneru soqutiginaateqarpoq.

Ingerlatsivimmit sulinngitsoortarnerit aamma suliartortarneq ingerlaavartumik malittarineqalerpoq iluanaaruteqartitsinnermut atatillugu. Isumaginninnermut ingerlatsivimmit suliassaqarfimmi tamaginni aqutsisut malinnaavigineqarput, erseqqisseqqullugu kikkut akisussaassusilimmik ingerlatsinersut. Piffissami matumani napparsimalluni sulinngitsoortarneq pillugu oqaloqatiginnittarnerit pingaartineqarput, aamma ingerlatsivimmit ilisimatitsissutigineqarpoq, oqaloqatiginnittarnerit pitsaasumik sunniuteqarsorinartut.

7.3.3. Paaqqutarinninnermik pilersaarutit uppersaarerlu

Paaqqinniffinni najugaqartut paaqqutarineqarnermut pilersaaruteqarput, tassani najugaqartup paaqqutarineqarneq qanoq ittoq pissarsiarissaneraa allassimasarluni. Tunngaviatigut paaqqutarineqarnermut pilersaarut atorlugu sulisut nutaat najugaqartumik paaqqinnermik qanoq ittumik tunniussisoqassanersoq ilisimalersarpaat.

Paaqqutarinninnermut pilersaarutit nutarterneqarnerat ingerlaleruttorpoq, sulisut isumassorneqarnissaannik inummik qitiutitsinissamik pikkorissartitsinerit tunuliaqutaralugit. Inummik qitiutitsinnermi isumassuineq periusiuvoq puigortunngortunik suliassaqarfimmi ineriartortinneqartoq, siammasinnerusumillit allanit atorneqarsinnaasoq.

Paaqqutarinninnermik pilersaarutit pitsaasut – pingaartumik innuttaasunut annertuumik isumassorneqartariaqartunut - aqutaassapput, sulisut ulluinnarni oqilisaanneqarnissaannut aamma suliffimmi atugarissaarnerup nukittorsarneqarnissaannut.

Paaqqinniffinni uninngasuutit kisimik uppersaarneqartarput, aamma suut uppersaarneqartut killeqarput. Digitaliseeriineq eqqarsaatigeqqissaarneqartariaqarpoq – iluanaarutaasinnaasut aamma atortussanik pissarsiniarnermi aningaasartuutissat kiisalu sulisut akornanni IT-mik atuisinnaanermut piginnaasat amigaataasut eqqarsaatigalugit.

Uppersaaneq sulisunut amerlasuunut unammilligassaavoq atuarsinnaanermik allassinnaanermillu piginnaasat amigaataanerat pissutigalugit. Pissutsit taakkua aamma eqqaamaneqassapput sulisunut ilitsersuutit suliaqartoqartillugu, taamaaliornikkut assit videoliallu pingaartinneqaaqqullugit.

7.4. Nerisaqartitsinerup misissorneqarnera

Deloittemit kommunip utoqqarnik paaqqinniffiutaani nerinnermut ataatsimut aningaasartuutit misissorneqarput. 2016-imi akinut assigiinnut nalunaarusiami naatsorsueriaaseq assingusoq atorneqarpoq.

Utoqqaat Illuata ullut tamaasa nerisassat piareersakkat 100-t illumit allanut agguataarpari, najugaqartunut nerisassat pingasut + oqummigassat 2, ulluunerani najugaqarfimmik atuisunut nerisassat 1. Taggineqarpoq oqummigassat nerisassat ilivitsut affarigaat. Taakkua nerisassanut ataani nalunaarsorneqartunik ima kinguneqarput:

Tabel 7 – nerisassat agguataarnerat, Utoqqaat Illuat

	Paaqqinniffik	Allanut ag- guaassat	Suliat
Nerisassat	160	100	12
Annertussusiat	59%	37%	4%

Paaqqinniffik Ippiarsuk innarluutillinnullu paaqqinniffik N2, ataatsimoorussamik igaffeqarput nerisassanullu aningaasartuutit ataatsimoorussaralugit. Ippiarsummi igaffik ullormut nerisassanik 3 + oqumigassanik 2 najugaqartunut tunniussisarpoq taamatullu ulluunerani ornittakkamik/angerlarsimaffimik atuisunut nerisassat 1. Tagginneqarpoq oqummigassat nerisassat ilivitsut affarigaat. Taakkua nerisassanut ataani nalunaarsorneqartunut ima kinguneqarput:

Tabel 8 – nerisassat agguataarnerat, Ippiarsuk

	Paaqqinniffik	Innarluutillit	Suliat
Nerisassat	132	48	40
Annertussusiat	60%	22%	18%

Ippiarsummi aamma Utoqqaat Illuanni nerisassanut aningaasartuutit katinneranni, illumit annisassat aamma Ippiarsummi N2-mi – innarluutillit inuusunnerit nerisaat ilanngaatigineqarput. Paamiuni paaqqinniffik aamma utoqqaat najugaqatigiiffii ulluunerani ornittakkanut/ulluunerani najukkanik imaluunniit illumit annissassanik suliaqarneq ajorput.

Tabel 9 – nerinermut ataatsimut aningaasartuutit, 2017

	Paaqqutarinninnermi nerisassanut aningaasartuutit	Ukiumut nerinernut	Nerisassat ataatsit
Paamiut	465.302	26.280	18
Utoqqaat Illuat	945.658	58.400	16
Ippiarsuk	1.088.267	48.180	23
Tasiilaq	448.243	21.900	20
Ittoqqortoormiit	220.575	10.220	22
Qeqertarsuatsiaat	330.049	13.140	25
Agguaqatigiissil-lugit			20

Nerinermut aningaasartuutit nerinermut ataatsimut 16 kr.-init 25 kr.-inut akeqarput. *Malugiuk nerinermut aningaasartuutit kisimik pineqarmata, taakkua saniatigut igaffinni sulisunut, eqqiaanermut aningaasartuutit il.il. ilanngunneqassapput.*

Ippiarsuk minillugu erseqqippoq, paaqqinniffiit amerlanernik nerisassioortartut nerisassianut ataasiakkaanut aningaasartuutaat appasinnerusut.

7.5. Pilersitsisinnaassuseq, pitsaassuseq aamma sunniut

Suliassa qarfik pillugu sunniutissamut anguniakkamik inissiisoqarsimangilaq, aamma kommuniq pilersitsisinnaassusianik imaluunniit suliassa qarfiup pitsaassusianik uuttuutissatut ator neqarsinnaasunik paasisutissanik peqanngilaq.

Naapertuutissagaluarpoq, utoqqarnut politikkimut aamma utoqqarnut suliassa qarfiup pilersaarusi-or neqarnerannut suliniutinut tunngasumik, kommuni uuttortarneqarsinnaasunik anguniagassanik inissiisuuppat.

Sunniutit anguniagassaasinnaasut tassaasinnaapput: sulisut utoqqarnik peqateqarnermut piffissaq atortagaat, napparsimalluni sulinngitsoortarnerit, pigaartussat amigaataasut pillugit paarlatsinik atugaqartar neq, najugaqartut imaluunniit ilaqaataasut naammagisimaarinnerinik misissuinerit.

Aqutsisut, sulisut aamma atuisut suliassa qarfimmu anguniagassanik aalajangersaanermik suliamut peqataatinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaaliornikkut uuttuiner ni pingaarutillit aamma annerpaamik peqataaner mik misiginerit anguneqarsinnaaqqullugit. Taakkua aamma uuttuiner nut paasisutissanik pisariaqartunik katersiner mik ilungersuussinermi ilapittuuttaassapput.

Anguniagassatut inissitat amerlassusiat ikilisinneqartariaqarpoq. Anguniagassat ilaat piuartussaapput allalli allanngorluinnarsinnaallutik.

Sunniutit uuttortarneqartuarnissaat pingaaruteqarpoq, suliassa qarfimmik aqutsisoqarsinnaaqqullugu. Nalunaarsuineq paaqqinniffinni suliat ilaatigoortumik misissuiffiqineqartarnerisigut ingerlasinnaavoq. Taamatuttaaq nalilerneqartariaqarpoq sammisat assigiinngitsut qassit suliarineqartarnerisut. Tamakkua amerlassanngillat pitsaasuullutilli, qulakkeer neqaaqqullugu, malitseqartitsineq suliffeqarfimmi naleqartitsiner mik pilersitsisinnaasoq.

Ilanngussaq 1 –Kukkunersiui- nermi killissarititaasoq aamma periuseq

Kukkunersiui-nermi killissarititaasut

Ingerlatsinermi kukkunersiui-nermi politikikkut allaffissornermilu aqutsinerup uiguleriinnerat aallaavigineqartarpoq. Politikikkut aqutsisut politikissanik, suliassaarfinnut allaaserisanut suliassaarfimmullu aningaasatigut sinaakkutissanik aalajangersaasarpoq, allaffissornikkut aqutsisut qulakkiissa-vaat politikkip atulersinneqarnera aamma aningaasaqarnikkut sinaakkusiussanik eqqortitsineq.

Aqutsisut uiguleriit ilanngullugu qulakkiissavaat, nalunaarusiamik tunniussisoqassasoq aamma qulaannit taassuma utertitsiffigineqarnissaa, taamaaliornikkut allaffissorneq aamma politikikkut aqutsisut ilaatigut ilisimaarissammassuk sinaakkutissat aalajangersimasut iluanni suut tunniun- neqartartut ilaatigullu pingaarnersiukkat aqutsinerullu allanngorsinnaanerannut periarfissat suunerat.

Aqutsisut uiguleriit ingerlalluarnarat pisariaqarpoq, qulakkeerumallugu innuttaasunut sullissineq tun- niunneqartoq ima pitsaassuseqartoq – ikiorsiissutitut tunniussat aamma akileraartarnerup qaffasis- susia eqqarsaatigalugit – politikikkut anguniakkanut naapertuunnerat.

Ingerlatsinermik kukkunersiui-nermi aqutsisut uiguleriinneranni immikkoortut iserfigineqartarput aamma misissorneqarlutik – apeqqutit nalinginnaasut tassaasarlutik:

- Suliassaqarfimmut politikkimik aalajangiussisoqarsimava?
- Sullissinerup qaffasissusia politikkimik aallaaveqarpa?
- Politikki aamma missingersuut imminnut ataqatigiippat?
- Missingersuutit eqquutsinneqartarpat aamma aningaasanik aqutsineq pitsaasoq inger- lanneqarpa?
- Aningaasanik atui-nermi aningaasaqarneq aamma sipaarsinnaassuseq eqqarsaatigineqartar- pat?

Ilanngullugu ingerlatsinermik kukkunersiui-nermi eqqarsaatigineqarsinnaapput, suliamut tunngasuni anguniagassatut inissinneqarsimasut angusarineqartunut naapertuunnersut – pitsaassutsimik misis- suinerit. Pitsaassutsimik misissuinerit nalinginnaasumik ingerlakkuminaapput, angusat piffissap si- visuup ingerlanerani aatsaat takuneqarsinnaasarmata, aamma pissutigalugu anguniagassat tama- tigut erseqqissumik inissinneqartannginnerat.

Ingerlatsinermik kukkunersiui-nermi ingerlatsiviup suliassaraa akissutinik tunniussinissaq, tamanna ima paasillugu, nassuiaalluni politikikkut anguniakkat angutserlugit qanoq sulisoqarneranik, atukkat qanoq suliarineqartarnerannik, qanoq malitseqartitsisoqartarnerasoq aamma qanoq upper- narsaasoqartarnerasoq nassuiaassalluni.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser inden for Revision, Skat, Consulting og Financial Advisory til både offentlige og private virksomheder i en lang række brancher. Vores globale netværk med medlemsfirmaer i mere end 150 lande sikrer, at vi kan stille stærke kompetencer til rådighed og yde service af højeste kvalitet, når vi skal hjælpe vores kunder med at løse deres mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Deloitte's ca. 200.000 medarbejdere arbejder målrettet efter at sætte den højeste standard.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar, og dets netværk af medlemsfirmaer. Hvert medlemsfirma udgør en separat og uafhængig juridisk enhed. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af den juridiske struktur i Deloitte Touche Tohmatsu Limited og dets medlemsfirmaer.